

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Проректор з наукової роботи
Західноукраїнського
національного університету**

Микола ДИВАК

2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Драпак Т. І. на тему: «Глобальні імперативи формування циркулярних ланцюгів доданої вартості», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка

ВИТЯГ

із протоколу засідання фахового семінару кафедри міжнародної економіки
Західноукраїнського національного університету
від «6» березня 2026 року, протокол № 9

ПРИСУТНІ: завідувач кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Зварич І. Я.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Савельєв Є. В.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Куриляк В. Є.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Ліщинський І. О.; професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор Лизун М. В.; професор кафедри міжнародних економічних відносин, д.е.н., професор Сохацька О.М.; заступник директора ННПП, д.е.н., Борисяк О. В.; доцент кафедри міжнародної економіки, к.е.н. доцент Герман Л. Т.; доцент кафедри міжнародних економічних відносин, к.е.н., доцент Живко М. А.; старший викладач кафедри міжнародної економіки, PhD, Іващук О. В., аспіранти.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

Обговорення дисертаційного дослідження дисертантки Драпак Тетяни на тему: «Глобальні імперативи формування циркулярних ланцюгів доданої вартості», поданого на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка щодо її рекомендації для захисту.

СЛУХАЛИ:

1. Доповідь дисертантки Драпак Т. І. на тему: «Глобальні імперативи формування циркулярних ланцюгів доданої вартості».

Драпак Т. І. доповіла про результати проведеного дослідження, обґрунтувала актуальність теми, розкрила його мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Зазначила, що циркулярні ланцюги доданої вартості виступають ключовим інструментом забезпечення сталого розвитку, оскільки вони спрямовані на максимізацію використання ресурсів, мінімізацію відходів та створення замкнених циклів виробництва і споживання.

Метою дисертаційної роботи є розвиток теоретико-прикладних засад впливу глобальних імперативів на формування циркулярних ланцюгів доданої вартості та визначення стратегічних напрямів імплементації в економіку України у процесі відбудови та сталого відновлення.

Об'єктом дослідження є процеси трансформації глобальних ланцюгів доданої вартості на засадах циркулярності. Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти впливу глобальних імперативів на процеси формування циркулярних ланцюгів доданої вартості.

Драпак Т. І. окреслила наукову новизну та практичну цінність одержаних результатів, наголосила на глобальному контексті формування циркулярних ланцюгів доданої вартості, які набувають стратегічного значення, адже сприяють підвищенню конкурентоспроможності економік, зниженню екологічного навантаження та посиленню економічної стійкості. Сформульовано та емпірично перевірено гіпотезу суттєвого впливу глобальних детермінант (економічна свобода, інвестиційна відкритість, урядова політика рециклінгу, легкість входження в бізнес, торгівельна відкритість, технологічні інновації, соціальні програми, екологічне законодавство, ефективність політичного уряду, міжнародні угоди) на процес створення циркулярних ланцюгів доданої вартості; удосконалено – поняття глобальні імперативи де на відміну від позиції інших авторів, критерії ефективності та вартості доповнюються вимогами стійкості, ресурсної безпеки, зниження залежності від первинної сировини та можливості витримувати геополітичні, логістичні та енергетичні шоки; набуло подальшого розвитку – трактування поняття циркулярні ланцюги доданої вартості, що має міждисциплінарний характер, оскільки поєднує економічні, екологічні та соціальні виміри, які охоплюють ресурсоефективність, рециклінг, біоекономіку, технологічні інновації, двосторонню взаємність у торгівлі проміжними товарами.

Дослідження підтверджує, що Україна має значний потенціал у сегменті торгівлі проміжними товарами, що за умови впровадження циркулярних стандартів дозволить нам інтегруватися у високотехнологічні ланцюги ЄС та ОЕСД. Запропоновані стратегічні напрями імплементації циркулярних моделей в Україні враховують умови сталого відновлення та необхідність подолання геополітичних шоків. Вони включають, стимулювання інвестицій у технології «замкненого циклу» через механізми податкових пільг, гармонізацію національного екологічного законодавства з нормами ЄС, створення регіональних циркулярних кластерів, які забезпечать економічну автономність громад під час відбудови. В умовах повоєнного відновлення Україна має унікальне «вікно можливостей».

Дисертантка також вказала на апробацію одержаних результатів дослідження, їх практичне впровадження та основні публікації за темою дисертації.

2. Запитання до дисертантки.

До дисертантки були поставлені запитання учасниками засідання, зокрема:

1) заступник директора ННПП, д.е.н., Борисяк О. В.:

- Які саме глобальні імперативи Ви вважаєте визначними для трансформації сучасних глобальних ланцюгів?
- Ви виокремлюєте детермінанти та бар'єри? Який бар'єр, на Вашу думку, є найважчим для полодання?

2) професор кафедри міжнародних економічних відносин, д.е.н., професор Сохацька О. М.:

- Вами сформульовано тезу, що стійкість системи призводить до трансформації циркулярної економіки. Як практично Ваша стратегія імплементації допомагає українському бізнесу нівелювати вплив сучасних геополітичних шоків? Чи є циркулярність інструментом безпеки, а не лише екології?
- Ви аналізуєте торгівлю проміжними товарами між ОЕСР та Китаєм як маркер циркулярності. Яку саме нішу, на Вашу думку, може зайняти Україна в цьому глобальному поділі праці в умовах трансформації лінійних ланцюгів у циркулярні?

3) професор кафедри міжнародної економіки д.е.н., професор, Савельєв Є. В. :

- Як Ви виокремлюєте дані про торгівлю проміжними товарами із рівнем розвитку циркулярних процесів, а саме рециклінгу?
- У чому полягає принципова відмінність у створенні вартості?

4) доцент кафедри міжнародних економічних відносин, к.е.н., доцент Живко М.А:

- Як саме Ви розмежуєте класичне поняття «ланцюг доданої вартості» і запропонований вами «циркулярний ланцюг доданої вартості»?
- В своїй новизні Ви виокремлюєте глобальні детермінанти, які з них на вашу думку мають найбільший вплив на створення циркулярних ланцюгів доданої вартості?

Дисертантка Драпак Т. І. дала вичерпні та ґрунтовні відповіді на поставлені запитання, що характеризує її наукову зрілість.

3. Висновок наукового керівника завідувача кафедри міжнародної економіки, доктора економічних наук, професора Зварич Ірини Ярославівни (подано висновок).

Зварич І. Я. наголосила на актуальності теми дослідження дисертантки, її практичному значенні, оскільки наукове обґрунтування формування циркулярних ланцюгів доданої вартості та управління їхньою трансформацією ефективно вирішує проблеми розвитку в умовах глобальної нестабільності

загострилися через залежність від традиційних лінійних моделей зростання. Циркулярні ланцюги допомагають підприємствам досягти стійкості під час економічних та геополітичних шоків шляхом реконструкції ціннісних пропозицій на основі регенерації ресурсів, оптимізації розподілу вторинної сировини та впровадження інноваційних екологічно орієнтованих моделей прибутку.

Управління трансформацією ланцюгів вартості виявляє прогалини у вітчизняній практиці, порівнюючи їх з передовим міжнародним досвідом країн ОЕСР та Китаю, сприяючи адаптивному застосуванню моделей замкненого циклу в різних галузях промисловості України. Поєднання цих підходів забезпечує життєздатне рішення для високоякісного економічного відновлення України у повоєнний період. Одержані результати дослідження Драпак Тетяни Ігорівни характеризуються високою науковою новизною та є основою для подальшого розвитку теоретичних і практичних аспектів міжнародної економіки.

Науковий керівник зазначила, що вперше у роботі сформульовано та емпірично перевірено гіпотезу суттєвого впливу глобальних детермінант (економічної свободи, інвестиційної відкритості, урядової політики рециклінгу, технологічних інновацій) на процес створення циркулярних ланцюгів доданої вартості. Ця модель оцінки включає систему індикаторів моніторингу, адаптованих до стандартів Європейського Союзу, що дозволяє кількісно порівнювати рівні циркулярності в різних секторах економіки.

Зварич І. Я. підкреслила, що набула подальшого розвитку теорія функціонування глобальних ланцюгів вартості в контексті їхньої циркулярної трансформації. Зокрема, інтеграція концепції «Зеленого курсу» (зі стратегіями сталого розвитку запропонувала трійчасту модель «екологічні імперативи – технологічна адаптація – торговельна відкритість», що забезпечує диференційовані шляхи для українських підприємств, які беруть участь у міжнародній конкуренції.

Науковий керівник зазначила, що практичне значення цієї дисертації полягає в наданні операційних інструментів управління циркулярними моделями, які пропонують наукову основу для трансформації підприємств та розробки державної політики. Зокрема, вона надає підприємствам комплексні рекомендації щодо подолання бар'єрів інтеграції у глобальні мережі; пропонує емпіричну підтримку державним відомствам для розробки диференційованої політики сталого відновлення, уточнюючи пріоритети розвитку в умовах геополітичних викликів.

Загалом робота виконана на належному науковому та прикладному рівнях, має чітку структуру та логіку викладу матеріалу. Під час роботи над науковим дослідженням авторка опрацювала велику кількість вітчизняної та міжнародної літератури, що свідчить про ґрунтовний підхід здобувачки до підбору матеріалів. Робота за змістом, формою і назвою відповідає спеціальності 051 «Економіка», вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Виступили.

Рецензент, д.е.н. Борисяк О.В. зазначила наступне стосовно дисертації Драпак Т. І. «Глобальні імперативи формування циркулярних ланцюгів доданої вартості». Наукові твердження, висновки та рекомендації, представлені в дослідженні, базуються на положеннях концепцій циркулярної економіки, «зеленої» економіки та теорії глобальних ланцюгів вартості. Структура дисертації є логічною та послідовною. Робота зосереджена на управлінні трансформацією та практичній еволюції моделей відтворення вартості в умовах глобальної нестабільності та посилення екологічних стандартів. Дослідження відповідає міжнародному консенсусу щодо Європейського зеленого курсу та сталого розвитку, надаючи українським підприємствам систематичну методологічну підтримку для участі в глобальній конкуренції через інтеграцію циркулярних інструментів управління.

Результати дослідження показують, що під впливом глобальних імперативів моделі формування вартості в різних регіонах світу демонструють перехід від лінійності до замкненості ресурсних циклів. У дисертації проаналізовано теорії управління циркулярними ланцюгами та визначено систему показників оцінки рівня циркулярності економіки, що базується на моніторингових індикаторах Європейського Союзу.

У дисертації інноваційно побудовано багатовимірну модель оцінки формування циркулярних ланцюгів доданої вартості, яка враховує вплив глобальних детермінант: економічної свободи, інвестиційної відкритості, урядової політики рециклінгу, технологічних інновацій та екологічного законодавства. За допомогою цієї моделі авторка збагачує теорію міжнародної економіки в частині трансформації глобальних ланцюгів вартості під впливом екологічних імперативів.

Дослідження емпірично підтверджує, що створення наукових та динамічних механізмів управління є ключовим фактором для сприяння трансформації ланцюгів вартості. З точки зору міжнародного досвіду, успішні приклади країн ОЕСР щодо впровадження принципів рециклінгу та розширеної відповідальності виробника, у поєднанні з аналізом торговельної експансії Китаю в сегменті проміжних товарів, забезпечують змістовні та практичні рекомендації для вітчизняних підприємств.

Емпіричні дослідження, проведені на прикладі торгівлі проміжними товарами між ОЕСР та Китаєм, виявили, що українські підприємства на шляху інтеграції в ці ланцюги стикаються з численними викликами, включаючи ризики дотримання вимог СВМ, невідповідність технічних стандартів рециклінгу та логістичні розриви, спричинені геополітичними шоками. Дослідження вказує на те, що підприємствам необхідно посилювати адаптивність бізнес-моделей, тоді як уряд має вдосконалювати політику підтримки для створення сприятливого зовнішнього середовища. Запропоновано моделі циркулярного розвитку на мікро-, мезо- та макрорівнях в умовах сталого відновлення України.

У дисертації також розглядаються шляхи інтеграції концепцій циркулярності з процесами цифрової трансформації. Запропоновано низку практичних рекомендацій щодо системного розвитку циркулярної моделі

України, включаючи: посилення стратегічного проектування на національному рівні (дизайн «зверху вниз»), стимулювання «зелених» інвестицій, розвиток демонстраційних кластерів циркулярної економіки та вдосконалення механізмів моніторингу транскордонних ресурсних потоків. У цій дисертації також розглядаються шляхи інтеграції концепцій циркулярної економіки з моделями сталого бізнесу та аналізується рушійна роль цифрової трансформації. Запропоновано низку цілеспрямованих та практичних рекомендацій щодо системних питань розвитку моделі сталого бізнесу Китаю після пандемії, включаючи: посилення проектування «зверху вниз» на національному рівні, сприяння інноваціям та застосуванню зелених технологій, розвиток демонстраційних модельних підприємств та вдосконалення багаторівневих механізмів оцінки та нагляду.

Рецензент відзначила кілька зауважень, які можуть покращити роботу:

– доцільно було б у роботі уточнити сутність та взаємозв'язок таких категорій як «ланцюги доданої вартості», «глобальні ланцюги доданої вартості», «циркулярні ланцюги доданої вартості» і «глобальні циркулярні ланцюги доданої вартості».

– у дисертації при визначенні глобальних імперативів формування циркулярних ланцюгів доданої вартості виокремлено важливість декарбонізації, розвитку біоекономіки і цифровізації. У розрізі цього питання, доцільно було б зосередити увагу на перевагах застосування міждисциплінарного підходу при ідентифікації глобальних імперативів.

– у розділі 2 проведено оцінку участі країн у циркулярних ланцюгах доданої вартості на основі індикаторів моніторингу циркулярної економіки Європейського Союзу. Доцільно було б дати пояснення, які із цих індикаторів можуть найкраще ідентифікувати умови для формування циркулярних ланцюгів доданої вартості в Україні.

– у розділі 3 сформовано стратегічні напрями інтеграції України у глобальні циркулярні ланцюги доданої вартості, що включають регіональну інтеграцію, цифровізацію, екологічну орієнтацію та інноваційні кластери. У контексті розвитку смарт-спеціалізації у ЄС, доцільно було б деталізувати роль інноваційних кластерів у глобальних циркулярних ланцюгах доданої вартості для посилення міжрегіональних зв'язків у впровадженні циркулярних інновацій.

Рецензент зазначила, що вказані зауваження мають уточнюючий характер та не занижують позитивної оцінки дисертаційної роботи Драпак Т. І., яка є самостійно виконаною науковою працею, і рекомендує до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент, к.е.н., доц. Живко М. А., зазначив, що актуальність теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів і зумовлена глибокою структурною трансформацією глобальної економіки, пов'язаною із переходом від лінійної моделі виробництва до циркулярної економіки. У сучасних умовах посилення ресурсних обмежень, зростання екологічних викликів, а також активного впровадження принципів сталого розвитку питання формування циркулярних ланцюгів доданої вартості набуває особливої актуальності і в

даному контексті дослідження економічних передумов, механізмів та наслідків інтеграції циркулярних підходів у структуру глобальних ланцюгів вартості є важливим напрямом сучасних економічних досліджень. Представлена дисертаційна робота присвячена комплексному аналізу глобальних імперативів формування циркулярних ланцюгів доданої вартості та дослідженню економічних механізмів трансформації сучасних виробничих систем у напрямі підвищення ресурсної ефективності та сталості економічного розвитку. Обрана проблематика є міждисциплінарною та поєднує питання міжнародної економіки, ресурсної економіки, інноваційного розвитку та трансформації глобальних виробничих мереж.

Позитивним аспектом дисертаційної роботи є те, що автором використано широкий спектр сучасних наукових джерел, зокрема праці провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників у сфері циркулярної економіки, глобальних ланцюгів доданої вартості, інноваційного розвитку та ресурсної ефективності. Значну частину джерельної бази становлять іноземні наукові публікації, аналітичні звіти міжнародних організацій та статистичні матеріали, що дозволило сформулювати ґрунтовний теоретико-концептуальний фундамент дослідження. Важливою перевагою роботи є її логічна структурна побудова. Дисертація послідовно розкриває теоретичні засади формування циркулярної економіки, аналізує сучасні тенденції розвитку циркулярних ланцюгів доданої вартості у світовій економіці та пропонує практичні підходи до їх розвитку. Логіка дослідження дозволяє простежити чіткий перехід від теоретичного осмислення проблеми до її аналітичного дослідження та формування відповідних висновків і рекомендацій. У роботі простежується системний підхід до дослідження проблематики циркулярної економіки. Автором розглянуто ключові підходи до трактування сутності циркулярної економіки, визначено її основні принципи та досліджено особливості інтеграції циркулярних підходів у структуру глобальних ланцюгів доданої вартості. Позитивним є також те, що у роботі використано статистичні матеріали та аналітичні дані, що дозволяє оцінити сучасні тенденції розвитку циркулярної економіки у світовому господарстві. Окремої уваги заслуговує прагнення автора поєднати теоретичні положення циркулярної економіки з аналізом реальних економічних процесів, що відбуваються у світовій економіці. Такий підхід дозволяє розглядати дослідження не лише у теоретичному, а й у прикладному вимірі, що підвищує практичну значущість отриманих результатів.

Разом з тим дисертаційна робота містить окремі положення, які доцільно було б уточнити або поглибити з метою підвищення її наукового рівня:

- у вступі доцільно чіткіше сформулювати економічну проблематику дослідження. У роботі значну увагу приділено екологічним та ресурсним аспектам циркулярної економіки, однак для спеціальності 051 «Економіка» важливо більш виразно підкреслити саме економічні ефекти формування циркулярних ланцюгів доданої вартості, зокрема їхній вплив на продуктивність виробництва, структуру доданої вартості, інноваційний розвиток та конкурентоспроможність економік;

- у розділі 1 роботи доцільно поглибити наукову дискусію щодо

співвідношення концепції циркулярної економіки з теорією глобальних ланцюгів доданої вартості. Зокрема, варто більш детально розглянути підходи таких дослідників, як В. Штахель, В. МакДона, М. Браунгарт, Ю. Кірхгерр, Д. Райке, М. Геккерт, Дж. Саркіс, Г. Джереффі, Й. Коргонен, А. Хонкасало, Й. Сеппяля, Н. Бокен, А. Туккер, Ш. Зойрінг, М. Мюллер, К. Вебстер та ін., що дозволило б чіткіше показати трансформацію структури створення доданої вартості в умовах переходу до циркулярних моделей виробництва саме з економічної точки зору;

– аналітична частина роботи могла б бути підсилена використанням більш розширеного набору кількісних показників, що характеризують рівень розвитку циркулярної економіки та ефективність використання ресурсів. Доцільним виглядає включення до аналізу таких індикаторів, як показники ресурсної продуктивності, частка використання вторинних матеріалів, індекси екоінновацій, показники зелених інвестицій та інші індикатори, що використовуються у міжнародній статистичній практиці;

– з метою посилення методологічної складової дослідження доцільно розширити використання кількісних методів аналізу, зокрема застосувати елементи економетричного моделювання або інтегральні індикатори оцінювання рівня циркулярної інтеграції економік;

– у деяких фрагментах роботи спостерігається повторення окремих положень понятійно-категоріального апарату, що стосується визначення сутності циркулярної економіки. Доцільно було б частково скоротити ці фрагменти або узагальнити їх, зосередивши більшу увагу на аналітичній складовій дослідження.

Зазначені зауваження мають переважно рекомендаційний характер і спрямовані на подальше вдосконалення дисертаційної роботи. Вони не знижують загальної позитивної оцінки проведеного дослідження. У цілому дисертаційна робота є самостійним завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання, пов'язане з дослідженням глобальних імперативів формування циркулярних ланцюгів доданої вартості та обґрунтуванням економічних підходів до їх розвитку. Отримані результати мають наукову новизну, теоретичну та практичну цінність. З наведеного вище випливає загальний висновок про те, що дисертація Драпак Т. І. за своїм науковим рівнем, змістом, отриманими результатами та сформульованими висновками відповідає вимогам, що ставляться до наукових робіт, представлених на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка.

В обговоренні дисертації взяли участь:

Д.е.н., професор, професор кафедри міжнародної економіки

Савельєв Є. В., який зазначив, що робота пропонує ґрунтовний аналіз трансформації глобальних ланцюгів вартості під впливом циркулярних імперативів. Особливу цінність становить розробка стратегічних векторів партнерства України в системі глобальної циркулярної економіки, що є критично важливим для сталого відновлення національної економіки. Дослідження пропонує конкретні механізми інтеграції українських підприємств у замкнені

цикли доданої вартості, враховуючи сучасні геополітичні шоки. Тому вважаю, що дисертація Драпак Т.І. є завершеним науковим дослідженням, а порушена проблема формування циркулярних ланцюгів є надзвичайно актуальною та ваговою для сучасної економічної науки.

Д.е.н., професор, професор кафедри міжнародної економіки

Лизун М. В. відмітила високий рівень наукової новизни та практичну спрямованість роботи. Зокрема, вона звернула увагу на успішну емпіричну перевірку гіпотези щодо впливу глобальних детермінант, таких як інвестиційна відкритість та урядова політика рециклінгу, на процеси формування циркулярних ланцюгів. Це дало змогу автору надати обґрунтовані рекомендації для уряду щодо розробки точної політики підтримки та створення динамічних механізмів моніторингу циркулярності, що базуються на індикаторах ЄС, з метою оптимізації зворотного зв'язку в процесі переходу до економіки замкненого циклу.

Д.е.н., професор, професор кафедри міжнародної економіки

Куриляк В.Є., яка зазначила, що обрана тема є стратегічно важливою для європейської інтеграції України. Вона відмітила, що практичне значення дисертації полягає в ідентифікації бар'єрів та детермінант інтеграції України у глобальні циркулярні ланцюги доданої вартості. Авторкою запропоновано дієві операційні інструменти управління, які базуються на аналізі торгівлі проміжними товарами між OECD та Китаєм, що створює наукове підґрунтя для трансформації українських бізнес-моделей та зміцнення їхньої стійкості у межах глобальної конкуренції.

На підставі результатів обговорення присутніх на засіданні

ПОСТАНОВИЛИ:

Прийняти висновок щодо дисертаційної роботи Драпак Т.І. на тему: «Глобальні імперативи формування циркулярних ланцюгів доданої вартості», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 – Економіка, як такої, що відповідає вимогам, які заявлені до дисертації, та пропонувати Вченій раді університету затвердити висновок фахового семінару.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Драпак Т. І. на тему: «Глобальні імперативи формування циркулярних ланцюгів доданої вартості», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету. На сучасному етапі розвитку світової економіки глобальні виклики, такі як обмеженість природних ресурсів, зміна клімату та зростання екологічної свідомості, зумовлюють необхідність переходу до циркулярної економіки. Циркулярні ланцюги доданої вартості виступають

ключовим інструментом забезпечення сталого розвитку, оскільки вони спрямовані на максимізацію використання ресурсів, мінімізацію відходів та створення замкнених циклів виробництва і споживання .

У глобальному контексті формування циркулярних ланцюгів доданої вартості набуває стратегічного значення, адже сприяє підвищенню конкурентоспроможності економік, зниженню екологічного навантаження та посиленню економічної стійкості. Для України, яка прагне інтеграції у глобальні економічні процеси, дослідження циркулярних ланцюгів доданої вартості є особливо актуальним, оскільки дозволяє визначити стратегічні напрями для входження вітчизняних підприємств у міжнародні ринки та забезпечення їх сталого розвитку.

Дисертаційна робота є складовою наукових досліджень Західноукраїнського національного університету, зокрема: «Становлення альянсу Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини та України як Вишеградської п'ятірки: контекст регіональної економічної інтеграції» (2019р.; держреєстраційний номер 0119U100528), «Національна концепція екобезпеки суспільства та інклюзія циркулярної економіки в умовах пандемії» (2023р.; 0121U109485), «Домінанти управлінського обліку в умовах діджиталізації для забезпечення економічної безпеки України у воєнний і післявоєнний періоди» (2023-2024рр.; 0123U101580), «Концепція відбудови та зеленої реконструкції України» (2025р.; 0124U000003), «Соціально-економічні імперативи циркулярної економіки в умовах війни та післявоєнного відновлення України» (2026 р.; 0126U002210), а також роботи з надання науково-професійних послуг «Сучасні мейнстріми глобального розвитку: економічні, екологічні, соціальні та військові чинники» (2022-2023рр.).

Мета, завдання та методи дослідження. Об'єкт та предмет дослідження. Метою дисертаційної роботи є розвиток теоретико-прикладних засад впливу глобальних імперативів на формування циркулярних ланцюгів доданої вартості та визначення стратегічних напрямів імплементації в економіку України у процесі відбудови та сталого відновлення. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- систематизувати сучасні концепції впливу глобальних імперативів на формування концепту циркулярних ланцюгів доданої вартості для уточнення основних термінологічних значень;

- виокремити особливості теоретичного базису циркулярних ланцюгів доданої вартості в глобальному контексті для подальшого використання у дослідженні проблематики імперативів;

- обґрунтувати моделі та принципи формування циркулярних ланцюгів доданої вартості під впливом глобальних імперативів, яке дозволяє системно пояснити механізми переходу від лінійної до циркулярної економіки;

- сформулювати емпіричну оцінку рівня циркулярності економіки на основі індикаторів моніторингу і перевірити гіпотезу впливу глобальних імперативів для визначення шляхів гармонізації України з європейськими стандартами, виявлення ключових відставань та потенціалу зростання;

- визначити двосторонню взаємність і циркулярні ланцюги доданої вартості на прикладі торгівлі проміжними товарами між державами-членами ОЕСР та Китаєм для виокремлення базових тенденцій їх функціонування;
- оцінити сучасний стан формування циркулярних ланцюгів доданої вартості в економіці України для науково обґрунтованого виявлення реального рівня її відставання від глобальних та європейських стандартів, визначення ключових структурних вад і потенціалу зростання;
- ідентифікувати тренди трансформації глобальних ланцюгів вартості під впливом глобальних імперативів для розуміння сучасних напрямів глобальної економічної еволюції;
- виявити детермінанти та бар'єри включення України до світової практики замкненого циклу для науково обґрунтованого пояснення причин її периферійної позиції в глобальних циркулярних ланцюгах доданої вартості та формування реалістичної стратегії переходу від сировинної моделі до економіки високої доданої вартості;
- запропонувати пріоритетні вектори та механізми стратегічного партнерства України в системі глобальної циркулярної економіки для науково обґрунтованої розробки практичних інструментів інтеграції країни в циркулярні ланцюги доданої вартості.

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети у дисертаційній роботі використано сукупність теоретичних, історичних, емпіричних та інших методів дослідження. Зокрема в дисертації застосовано: метод теоретичного узагальнення – досліджує траєкторію розвитку та зв'язки між моделями сталого розвитку та управлінням бенчмаркінгом, встановлюючи концептуальні моделі та аналітичні рамки; методи аналізу та синтезу – для аналізу вторинних даних з фінансових звітів, політичних текстів та галузевої статистики компаній, що котируються на біржі, застосовуючи багатовимірний статистичний аналіз, моделювання структурних рівнянь та аналіз часових рядів для перевірки теоретичних гіпотез; якісне дослідження – проводить тематичні дослідження, польові спостереження та інтерв'ю, аналізуючи інновації моделей сталого розвитку підприємств-бенчмарків, щоб виявити їхні операційні механізми та фактори успіху; порівняльне дослідження порівнює моделі сталого розвитку між Китаєм та розвиненими країнами, у різних регіонах та галузях промисловості, виявляючи репрезентативний досвід бенчмаркінгу та практичні наслідки; аналітичний ієрархічний процес (АІП) – для аналізу головних компонентів, що створює багатовимірну систему індексів оцінки, забезпечуючи об'єктивність оцінки розвитку моделі сталого розвитку; SWOT-аналіз – оцінює внутрішні сильні та слабкі сторони, а також зовнішні можливості та виклики впровадження моделей сталого розвитку в різних контекстах, забезпечуючи основу для диференційованих стратегій.

Об'єкт дослідження – є процеси трансформації глобальних ланцюгів доданої вартості на засадах циркулярності.

Предмет дослідження – є теоретичні та прикладні аспекти впливу глобальних імперативів на процеси формування циркулярних ланцюгів доданої вартості.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їхня новизна.

Наукові результати, що характеризують новизну проведеного дослідження полягають у такому:

вперше:

– сформульовано та емпірично перевірено гіпотезу суттєвого впливу глобальних детермінант (економічна свобода, інвестиційна відкритість, урядова політика рециклінгу, легкість входження в бізнес, торгівельна відкритість, технологічні інновації, соціальні програми, екологічне законодавство, ефективність політичного уряду, міжнародні угоди) на процес створення циркулярних ланцюгів доданої вартості;

удосконалено:

– поняття глобальні імперативи де на відмінно від позиції інших авторів критерії ефективності та вартості доповнюються вимогами стійкості, ресурсної безпеки, зниження залежності від первинної сировини та можливості витримувати геополітичні, логістичні та енергетичні шоки;

– теоретичний базис глобальних імперативів в переході до циркулярної моделі розглядаючи циркулярні ланцюги доданої вартості з позиції позитивної та нормативної методології, що дало можливість визначити їх основні характеристики – ресурсоефективність, двостороння взаємність, інтеграція вторинних матеріалів та стійкість до шоків, встановлено перехід від централізованих до мережових циркулярних ланцюгів базованих на горизонтальній кооперації акторів;

– наукові підходи до оцінки учасників країн у циркулярних ланцюгах на основі індикаторів частки вторинних матеріалів у торгівлі проміжними товарами;

– запропоновано багатовекторність у поєднанні функціональної, інституційної та просторової складової, пріоритетними векторами визначено активізацію торгівлі проміжними товарами з циркулярним потенціалом, залучення інвестицій у біоекономіку та рециклінг, розширення партнерства з ЄС.

набуло подальшого розвитку:

– запропонована багатовекторна модель найбільш значущих факторів впливу на процеси формування циркулярних ланцюгів доданої вартості та побудовано прогностні моделі динаміки участі України в цих моделях;

– трактування поняття циркулярні ланцюги доданої вартості, що має міждисциплінарний характер, оскільки поєднує економічні, екологічні та соціальні виміри, які охоплюють ресурсоефективність, рециклінг, біоекономіку, технологічні інновації, двосторонню взаємність у торгівлі проміжними товарами.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі наукові результати, що викладені в дисертації і виносяться на захист, отримані автором особисто. Наукові положення, висновки, рекомендації, які сформульовані у дисертації, є теоретично обґрунтованими та достовірними. Наукова обґрунтованість та достовірність основних положень дисертації, отриманих результатів, висновків і сформульованих рекомендацій

забезпечується завдяки застосуванню загальнонаукових і спеціальних методів наукових досліджень.

Інформаційно-фактологічною основою дисертаційної роботи склали законодавчі та нормативно-правові акти України та ЄС, офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, статистичні звіти та бази даних Статистичної служби Європейського Союзу (Eurostat), а також аналітичні доповіді міжнародних організацій (ООН, UNIDO, OECD), наукові статті українських і зарубіжних учених, монографії, ресурси мережі Інтернет.

Аргументованість, достовірність та обґрунтованість, зроблених у дисертаційній роботі висновків та рекомендацій, підтверджується глибоким аналізом фахової літератури. В процесі дослідження опрацьовано значну кількість літературних джерел – 220, у тому числі іноземних, що включають наукові статті українських і зарубіжних учених, монографії, ресурси мережі Інтернет. Зазначене підтверджує високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи.

Практичне значення роботи. Основні положення, викладені в дисертації, та висновки доведені до рівня теоретичних та методичних розробок, практичних рекомендацій.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача. Основні результати дослідження автора були опубліковані в 15 наукових працях, зокрема 6 працях в наукових фахових виданнях України; 9 праці в інших виданнях за матеріалами конференцій. Результати дослідження здобувачки доповідалися та обговорювалися на міжнародних науково-практичних конференціях.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Tetiana Drapak, Iryna Zvarych. Optimization of Value Chains in the Circular Economy: Global Trends and Regional Features. *Economics of Systems Development* Volume 7 Issue 1 29.07.2025. p.169-173. URL: <https://doi.org/10.32782/2707-8019/2025-1-21>.

Драпак Т.І., Корнієнко Д. Б. Нові технології, що підтримують перехід до циркулярної економіки в ланцюжку створення вартості пластикових матеріалів. Збірник наукових праць «Економічний простір», № 189, 2024 рік. С. 179-185. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-33>.

Драпак Т.І., Баб'яр В.П. Циркулярна економіка: можливості та бар'єри. Збірник наукових праць «Цифрова економіка та економічна безпека», № 1(10), 2024 рік. С. 67-73. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.10-12>

Драпак Т.І., Корнієнко Д. Б., Баб'яр В.П. Трансформація економічних, фінансових та продуктивних систем пришвидшує перехід до сталого розвитку.

Економічний науково-практичний журнал Сталий розвиток економіки, № 4 (51), 2024 С. 199-205. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-29>

Бродовська О.Г., Драпак Т.І., Дегтярьов Д.С. Концепція, тренди і ризики цифровізації при формуванні цифрового суспільства. Науково-виробничий журнал ДЕРЖАВА ТА РЕГІОНИ «Економіка та підприємництво» Випуску № 1 (131), 2024, С.6-9. URL: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2024-1-1>

О.Г. Бродовська, Т.І. Драпак. Довіра як базовий принцип інклюзивної економіки: аналіз концептуальних та методичних підходів. Збірник наукових праць «Цифрова економіка та економічна безпека» № 1(10), 2024 рік С. 108-111. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.10-20>.

Драпак Т.І. Трансформація міжнародної економіки в еру кліматичних криз: інтеграція циркулярних моделей, цифрових технологій та інклюзивних стратегій для забезпечення екобезпеки. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна економіка в умовах кліматичних змін: глобальні виклики» від 24 квітня 2025 року Тернопіль, С. 32-37.

Драпак Т.І., Бродовська О.Г., Корнієнко Д. Б., Баб'яр В.П. Побудова кращого майбутнього за допомогою стійких інвестицій: висновки нещодавніх досліджень. Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки», № 14, 2024. С. 12-13.

Бродовська О.Г., Драпак Т.І. Політика, практики та виклики цифрової фінансової інклюзії для сталого розвитку: приклад економіки, що розвивається. IV Міжнародна науково-практична конференція, присвячена "Дням Ракоці" Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II м. Берегове, Закарпатська область, Україна. 26-27 березня 2024 року С. 273-275.

Бродовська О.Г., Драпак Т.І. Інклюзивне економічне зростання: взаємозв'язок між енергетикою та ефективністю управління в контексті європейської перспективи. V міжнародна науково-практична конференція «European perspective: міждисциплінарний дискурс в контексті сучасних викликів і можливостей» в рамках Програми «TOGETHER UNITED: науковці проти війни» Волинський національний університет імені Лесі Українки 29 лютого 2024 року С. 89-92.

Бродовська О.Г., Драпак Т.І. Стратегія сталого фінансування для підприємств на шляху до справедливої та інклюзивної зеленої економіки. V міжнародна науково-практична конференція «Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології» Київ 5-6 березня 2024 рік Національний авіаційний університет. С. 180-184.

Драпак Т. І. Співпраця ЄС та України в Умовах війни. XX Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візі та виклики глобалізації» 19 травня 2023, Тернопіль, ЗУНУ. С. 58-62.

Драпак Т. І. Formation and implementation of circular economy policy in European countries. Міжнародна студентська науково-практична конференція «Сучасна парадигма іншомовної бізнес-комунікації: передові міжнародні практики та міжкультурна інтеграція». Тернопіль 23.04.2021 рік. С. 17-19.

Драпак Т.І. Колаборація країн Вишеградської четвірки та України. Круглий стіл, присвячений темі: «Вишеградська четвірка та Україна: напрями, механізми і форми партнерства». Тернопіль. 10.11.2020 рік. С. 78-82.

Драпак Т. І. Децентралізація і самоврядування як основа ефективних реформ державного сектору ЄС. Круглий стіл, присвячений темі: «Виклики європейської регіональної політики в умовах пандемії Covid-19». Тернопіль. 11.12.2020 рік. С. 130-133.

Текст дисертаційної роботи пройшов перевірку на наявність текстових запозичень StrikePlagiarism. За результатами перевірки, виявлено відсутність текстових запозичень без належного посилання на джерело та встановлено, що дисертаційна робота Драпак Т. І. на тему: «Глобальні імперативи формування циркулярних ланцюгів доданої вартості» відповідає принципам **академічної доброчесності**.

Апробація результатів дослідження. Основні ідеї, положення, теоретичні й практичні висновки, та результати дисертаційної роботи доповідалися та отримали схвальні відгуки, отримали оприлюднення на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: «Виклики європейської регіональної політики в умовах пандемії Covid-19» (м. Тернопіль, 2020 р.), «Вишеградська четвірка та Україна: напрями, механізми і форми партнерства» (м. Тернопіль, 2020 р.), «Сучасна парадигма іншомовної бізнес-комунікації: передові міжнародні практики та міжкультурна інтеграція» (м. Тернопіль, 2021 р.), «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації» (м. Тернопіль, 2023 р.), «Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології» (м. Київ, 2024 р.), «European perspective: міждисциплінарний дискурс в контексті сучасних викликів і можливостей» в рамках Програми «TOGETHER UNITED: науковці проти війни» (м. Волинь, 2024 р.), «Дням Ракоці Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II» (м. Берегове, 2024 р.), «Нотатки сучасної науки» (м. Київ, 2024 р.), «Міжнародна економіка в умовах кліматичних змін: глобальні виклики» (м. Тернопіль, 2025р.).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана діловою українською мовою із дотриманням наукового стилю викладення її змісту, характеризується смисловою завершеністю, логічною послідовністю розглянутих питань, точністю використання спеціальної термінології, чіткістю, ясністю та об'єктивністю викладення матеріалів дослідження. Стиль викладу матеріалів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій є зрозумілим та доступним до його сприйняття.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю отриманих результатів, використаним теоретико-методичним інструментарієм, науковим та практичним значенням отриманих результатів, повнотою викладу матеріалів дисертації в наукових публікаціях дисертація Драпак Т. І. на тему: «Глобальні імперативи формування циркулярних ланцюгів доданої вартості» відповідає спеціальності 051 – Економіка та вимогам Порядку присудження ступеня

доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Фаховий семінар рекомендує подати дисертаційну Драпак Т. І. на тему: «Глобальні імперативи формування циркулярних ланцюгів доданої вартості» відповідає спеціальності 051 – Економіка до захисту в разову спеціалізовану вчену раду.

У результаті розгляду дисертації Драпак Т. І. та повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛИЛИ:

1. Пропонувати Вченій раді затвердити такий склад разової спеціалізованої вченої ради:

Головою разової спеціалізованої вченої ради призначити доктора економічних наук, професора Сохацьку Олену Миколаївну, професора кафедри міжнародних економічних відносин Західноукраїнського національного університету.

Рецензентами:

доктора економічних наук, Борисяк Олену Володимирівну, заступника директора навчально-наукового інституту інноватики, природокористування та інфраструктури Західноукраїнського національного університету;

кандидата економічних наук, доцента Живка Максима Андрійовича, доцента кафедри міжнародних економічних відносин Західноукраїнського національного університету.

Опонентами:

доктора економічних наук, професора Орехову Тетяну Вікторівну, декана економічного факультету, професора кафедри міжнародних економічних відносин Донецького національного університету імені Василя Стуса;

доктора економічних наук, професора Яценко Ольгу Миколаївну, в. о. завідувача кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу Київського національного університету ім. Вадима Гетьмана.

2. Рекомендувати новоствореній разовій спеціалізованій вченій раді прийняти дисертаційну роботу до захисту.

Головуюча на засіданні

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри
міжнародної економіки

Віталіна КУРИЛЯК